

Nr 46.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om sparbankernas säkerhetskassa.

I en till riksdagen avlåten, den 12 januari 1934 dagtecknad proposition nr 54, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen antaga vid propositionen fogat förslag till lag om sparbankernas säkerhetskassa.

Berörda förslag kommer i det följande att av utskottet återgivas.

I en den 5 februari 1930 dagtecknad framställning anhöll *svenska sparbanksföreningens styrelse*, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition förelägga riksdagen förslag till införande i sparbankslagen av bestämmelser, åsyftande att för samtliga sparbanker i riket bilda en gemensam säkerhetsfond, »sparbankernas allmänna säkerhetsfond». Till stöd för denna framställning anförde styrelsen bland annat:

Svenska sparbanksföreningens strävan att konsolidera sparbanksrörelsen hade dittills baserats på frivillighetens grund. Sedan, på sparbankernas framställning, i 1923 års sparbankslag medgivits rätt för sparbank att använda ett belopp, motsvarande högst en tiondel av sparbankens fonder, till förvärv av andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant aktiebolag, som med Konungens godkännande bildades i ändamål att utgöra en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, hade år 1926 bildats »Svenska sparbankernas garantikassa, förening u. p. a.» med ändamål att tillgodose medlemmarnas gemensamma intressen genom att vid behov ekonomiskt stödja sådana sparbanker, för vilka stöd från föreningens sida efter undersökning befunnas vara möjligt och önskvärt. Garantikassan, i vilken ingått 84 sparbanker, hade lämnat stöd åt hjälpbehövande sparbanker och sålunda fyllt en betydelsefull funktion. Emellertid hade sedermera inträffat händelser, vilka syntes påkalla ytterligare och mera vittgående åtgärder för stärkande av sparbankernas ställning. Styrelsen utginge därvid från att landets sparbanker, omslutande förvaltade medel till belopp av omkring tre miljarder kronor, både borde och kunde åstadkomma en gemensam säkerhetsfond av sådan storlek, att den bleve i stånd att bereda insättare ersättning för förluster i följd av sparbanks insolvens. Det vore ett gemensamt intresse för sparbankerna att bevara det allmänna förtroende, som de av gammalt åtnjutit men som på senare tid hotats genom vissa allbekanta tilldragelser. Ett kort tid förut inträffat fall med svårartade bedrägeri- och förfalskningsmoment hade gjort saneringsfrågan

ytterligt aktuell. Att på frivillighetens väg uppnå en tillfredsställande lösning av frågan syntes icke kunna påräknas. I garantikassan, som dock ställde jämförelsevis blygsamma anspråk på sina medlemmar, hade endast ett mindretal av landets sparbanker inträtt. Sådan saken låge till, särskilt efter den senast inträffade händelsen, gjorde förhållandena det alldeles nödvändigt att frångå frivillighetens väg. Det låge i sakens natur, att det vore med tvekan styrelsen velat framlägga förslag om obligatorisk anslutning till en sparbankernas gemensamma säkerhetsfond. Det vore en betänklig väg att slå in på. Men då denna väg vore den enda säkert framkomliga till betryggande och uppehållande av den för landet oändligt gagneliga sparbanksverksamheten samt för återställande av det förtroende, med vilket sparbankerna dittills omfattats, och då sparbankerna vore rustade att gå denna väg, ansåge styrelsen all tvekan böra försvinna.

Styrelsen erinrade vidare om tillvaron av lagstiftning rörande obligatorisk säkerhetsfond för sparbanker i Finland och Norge samt utvecklade sin uppfattning om huruledes en allmän säkerhetsfond för de svenska sparbankerna borde anordnas och förvaltas.

Över denna framställning avgav sparbanksinspektionen, efter överståthållarämbetets och länsstyrelsernas hörande, utlåtande den 14 mars 1930. Sparbanksinspektionen förordade inrättandet av en fond av ifrågavarande art samt föreslog vissa bestämmelser beträffande fondens organisation och verksamhet. Länsstyrelserna ställde sig i allmänhet välvilliga mot förslaget.

Med anledning av vad sålunda förekommit utarbetades i november 1930 inom finansdepartementet, med biträde av professorn C. G. Björling i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig, en promemoria angående inrättandet av en allmän säkerhetskassa för rikets sparbanker. Promemorian var åtföljd av, bland annat, ett utkast till lag om sparbankernas allmänna säkerhetskassa.

Över det sålunda tillkomna förslaget infordrades utlåtande från sparbanksinspektionen ävensom från överståthållarämbetet och länsstyrelserna, vilka jämväl anbefalldes att vid sammanträden med representanter för sparbankerna inhämta deras uppfattning i ärendet. Endast tre länsstyrelser, nämligen länsstyrelserna i Älvsborgs, Västmanlands och Västerbottens län, hava ställt sig avvisande mot förslaget, medan övriga länsstyrelser däremot tillstyrkt kassans inrättande. Överståthållarämbetet har uttalat betänkligheter mot den ifrågasatta obligatoriska anslutningen till kassan men funnit sig icke böra motsätta sig åtgärder i föreslaget syfte. Av de sparbanker, som uttalat sig i ämnet, hava omkring 140 i princip tillstyrkt och omkring 90 avstyrkt det föreliggande förslaget, varjämte något över ett hundratal förordat uppskov med frågans lösning.

Med hänsyn till den tid som förflutit, sedan berörda utlåtanden inkommit, anmodades den 7 september 1933 sparbanksinspektionen och sparbanksföreningens styrelse att ånyo avgiva utlåtanden i ärendet, och meddelade dessa i anledning härav, att under nämnda tid icke några omständig-

heter tillkommit, som föranledde ändring i förut intagen ståndpunkt. Inom finansdepartementet verkställdes därefter en överarbetning av Björlings förslag, varefter lagrådet hördes över det nya förslaget.

Detta förslag innebär i stort sett, att en särskild fond — sparbankernas säkerhetskassa — skall bildas genom obligatoriska bidrag av alla sparbanker i riket. Kassan är avsedd att bli ett särskilt tillskapat rättssubjekt, som förvaltas av en styrelse av fem ledamöter med säte i Stockholm. Kassan skall hava till uppgift att under vissa angivna förutsättningar och efter prövning av kassans styrelse lämna hjälp åt sparbanker och gottgörelse åt insättare.

Departementschefen har beträffande frågan om den föreslagna lagstiftningen bör komma till stånd anfört följande:

Såsom av den föregående redogörelsen framgår föreligga inom sparbanksvärlden vissa strävanden att genom en samverkan mellan sparbankerna utjämna förlustriskerna och öka säkerheten för insättarna. En utgångspunkt har därvid varit, att en stark intressegemenskap mellan sparbankerna ansetts föreligga. Då emellertid gjorda försök att på frivillighetens väg uppnå en samverkan av nämnda slag icke lett till åsyftat resultat, hava förslag framställts att — liksom i Finland och Norge redan skett — genom lagstiftning åstadkomma obligatorisk anslutning och bidragsskyldighet till en kassa med förevarande syfte. Ett sådant ingripande har utan meningsskiljaktighet förordats av sparbanksföreningens styrelse och har också tillstyrkts av det stora flertalet länsstyrelser. Vidare torde böra framhållas, att sparbanksinspektionen, som numera hunnit förvärva en ingående kännedom om sparbanksväsendet, i ett nyligen avgivet yttrande kraftigt understrukit den även tidigare av inspektionen uttalade önskvärdheten av en sådan kassas inrättande.

Det framkomna förslaget anser jag vara värt allvarligt beaktande. Uppenbarligen bör emellertid en lagstiftning icke komma till stånd, såvida icke väsentliga fördelar ur allmän synpunkt kunna vinnas genom densamma. Vid frågans tidigare behandling har härvidlag särskilt framhållits intresset av att stärka allmänhetens vid den tiden i viss mån rubbade förtroende för sparbankerna. Måhända kan med visst fog sägas, att detta intresse för närvarande icke är i samma mån aktuellt. Man får också hoppas, att icke nya händelser skola inträffa, som föranleda liknande påfrestningar för sparbanksväsendets anseende som för några år sedan, men det kan enligt min mening icke vara klokt att i denna förhoppning underlåta att skapa en organisation, som likväl under vissa förhållanden kan komma att visa sig behöfvig. Tvärtom är åtgärdens effektivitet i en dylik situation beroende av, att den ifrågavarande organisationen under en tid av mera lugna förhållanden varit i verksamhet.

Vad man synes böra fästa den största vikt vid är överhuvud. att den föreslagna kassan säkerligen skulle vara ägnad att i väsentlig mån öka sparbanksinsättarnas trygghet. Sparbanksinspektionens inrättande har otvivelaktigt utgjort ett betydelsefullt steg i denna riktning, men lika tydligt är, att inspektionen icke kan förhindra, att insättarna i en sparbank kunna utsättas för avsevärda risker. De i sparbankslagen givna bestämmelserna om skyldighet för sparbank att uppehålla viss relation mellan fonderna och inlåningen kunna uppenbarligen heller aldrig skärpas därhän, att varje särskild sparbank förpliktas att hålla fonder av sådan stor-

lek, att de ensamma kunna svara mot alla förekommande förlustrisker. En större grad av trygghet för insättarna synes kunna vinnas endast genom samverkan mellan sparbankerna i viss analogi med grundtanken för all försäkringsverksamhet. Enligt min mening bör ett åläggande för sparbankerna att bidra till en kassa med ett sådant syfte icke vara ägnat att i och för sig väcka några betänkligheter. I betraktande kommer därvid främst det förhållandet, att i sparbankerna icke finnes något privat företagarintresse att tillgodose och att sparbankerna därför icke kunna anses som enskilda företag i vanlig mening utan snarare såsom institutioner, inrättade i den allmänna välfärdens intresse. Därtill kommer, att de avgifter, som skulle behöva avkrävas sparbankerna, näppeligen kunna för dessa utgöra någon mera kännbar börda samt att det under alla förhållanden måste anses synnerligen önskvärt och rimligt, att sparbankerna i gemen svara för de ersättningsanspråk, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, vid inträffade förluster för insättarna nu gärna riktas mot staten.

Onekligen kan den föreslagna lagstiftningen i någon mån komma att innebära, att de välskötta företagen få bära följderna av försummelser i andra företags ledning. På grund av den starka intressegemenskapen mellan sparbankerna bör dock denna konsekvens enligt min mening icke utgöra något avgörande skäl mot kassans inrättande, och detsamma torde kunna sägas även om övriga anmärkningar, som riktats mot förslaget. Särskilt har det framhållits, att kassans tillvaro och utsikten till hjälp från densamma lätt kunde verka förslappande på ansvarskänslan och noggrannheten hos sparbanksledningarna samt vaksamheten hos insättarna. Sparbanksstyrelserna skulle vid utlåning mot svag säkerhet kunna resonera så, att risken i stort sett icke drabbade den utlånande sparbanken utan de andra sparbankerna, och för insättarna skulle det måhända te sig likgiltigt, om de anförtrodde sina medel åt den ena eller andra sparbanken. Framhållas må emellertid, att kassan enligt det föreliggande förslaget icke skall hava till uppgift att obetingat och obegränsat hjälpa, så snart förlust uppstått, utan att det förutsättes en prövning i varje särskilt fall, huruvida och i vilken omfattning hjälp må anses skälig. Det bör även märkas, att tillskott, som lämnas sparbank, förutsättes skola till kassan återgäldas. Sparbanks ledning är dessutom enligt lag ansvarig för skada, som genom dess vårdslöshet tillskyndas sparbanken.

På anförda skäl har jag ansett mig böra förorda att en lagstiftning om bildande av en säkerhetskassa med obligatorisk anslutning för samtliga rikets sparbanker genomföres.

Lagförslagets mera grundläggande bestämmelser för kassans organisation och verksamhet äro följande.

Enligt 2 § i lagförslaget, vilken paragraf berör bidragsskyldigheten, skall varje sparbank såsom bidrag till kassan årligen erlägga $\frac{2}{100}$ procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade. Bidragsskyldigheten skall dock upphöra, när kassans behållning uppgår till 10 miljoner kronor. Från bidragsskyldighet äro på sätt i andra stycket av förevarande paragraf närmare angivnes befriade sparbanker med svag fondställning.

Lagförslagets 3 § innehåller bestämmelser om kassans maximi-

storlek och om sparbanks rätt till utdelning från kassan. Enligt första stycket av 3 § skall, när kassans behållning uppgår till 10 miljoner kronor, hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna, och när behållningen uppgår till 30 miljoner kronor, skall hela avkastningen utdelas. Utdelningen skall ske i förhållande till sammanlagda beloppet av vad varje sparbank inbetalat till kassan.

Av förenämnda bestämmelse framgår alltså, att vid beräkning av utdelningen till de olika sparbankerna hänsyn ej skall tagas till den å de erlagda avgifterna erhållna ränteavkastningen. Att märka är vidare, att storleken av inbetalningarna till kassan endast inverkar på utdelningen från densamma. Möjligheten för en sparbank eller dess insättare att erhålla bistånd av kassan är däremot icke beroende av, om och till vilket belopp sparbanken erlagt avgifter till kassan.

I första stycket av 3 § föreskrives vidare, att sparbank, utöver rätt till utdelning, må, så länge kassan består, ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar. I anslutning härtill är i andra stycket av 3 § upptagen en föreskrift därom, att sparbanks rätt till framtida utdelning eller till kassans tillgångar vid dess upplösning ej må uppföras såsom tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlätas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

Bestämmelser om kassans förvaltning och revision äro upptagna i lagförslagets 4 § respektive 7 §. Till dessa paragrafer återkommer utskottet i det följande.

I fråga om placeringen av kassans medel innehåller 5 § i lagförslaget, att dessa skola insättas hos riksgäldskontoret eller i riksbanken eller placeras i sådana obligationer, som omförmälas i 25 § lagen om sparbanker. Ett belopp ej överstigande en tiondel av kassans medel må dock innestå hos inländskt bankbolag eller sparbank.

Bestämmelser om kassans verksamhet äro intagna i 6 §. Enligt denna paragraf må kassans styrelse efter prövning i varje särskilt fall och på villkor som styrelsen äger bestämma, av kassans medel bevilja dels tillskott till säkerhetsfond åt sparbank, vars fonder i följd av inträffade förluster nedgått under det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation elier försatts i konkurs.

Departementschefen har i anslutning till denna paragraf anfört följande:

Även enligt min mening bör hjälp från kassan kunna lämnas dels såsom tillskott till sparbanks säkerhetsfond och dels såsom gottgörelse åt insättare, vilka eljest till följd av sparbanks insolvens skulle förlora större eller mindre del av sina tillgodohavanden. Från sparbankshåll har visserligen ifrågasatts, att endast den sistnämnda arten av hjälp borde ifrågakomma, men då insättarnas intressen otvivelaktigt i många fall bliva bäst tillgodosedda genom att vederbörande sparbank sättes i stånd att övervinna en tillfällig kris för att därefter i lugn få fortsätta sin rörelse, anser

jag mig icke kunna förorda en sådan begränsning av kassans uppgift. Hjälpn åt sparbank har även den fördelen, att därigenom bevaras utsikten för kassan att i sinom tid återfå utlagda belopp.

För att kassan skall kunna ingiva allmänheten förtroende för sparbankerna och därigenom gagna sparbanksväsendet i dess helhet är det uppenbarligen av synnerlig vikt, att möjligheten till hjälp från kassan icke kringskäres av alltför många och stränga restriktioner. Ur denna synpunkt torde vissa erinringar kunna göras mot de i motiven uppdragna riktlinjerna för kassans hjälpverksamhet.

Sålunda vill jag ansluta mig till den i ett flertal utlåtanden uttalade uppfattningen, att vårdslöshet eller försumlighet från ledningens sida icke bör utgöra något ovillkorligt hinder för stöd åt sparbank. För denna art av hjälp synes vara fullt tillräckligt att fordra, att sparbanken kan anses vara livskraftig och att dess fortbestånd motsvarar ett mera betydande vartsintresse. Föreligga båda dessa förutsättningar, vilka väl i och för sig skulle motivera tillkomsten av en ny sparbank, synes intet vara att erinra mot att sparbanken med kassans hjälp sättes i stånd att fortsätta sin rörelse, naturligtvis under förutsättning att garantier skapas mot ett uppreparande av försummelserna.

Att vårdslöshet från styrelsens sida icke bör utesluta hjälp åt insättarna, synes mig uppenbart. Även förslaget torde utgå från denna uppfattning, ehuru man på några håll trott sig böra tolka motiven i motsatt riktning. Beträffande denna art av hjälp har i motiven anförts, att den icke bör utgå i andra fall än då insättarna handlat med tillbörlig försiktighet. Ehuru det i praktiken säkerligen kommer att ställa sig ganska svårt att realisera detta krav, anser jag detsamma böra i princip upprätthållas. Jag vill emellertid betona, att endast en mera påtaglig oförsiktighet härvidlag bör komma i betraktande, såsom då insättare genom sin personliga ställning haft tillfälle att få en inblick i sparbankens ekonomi och sålunda bort inse den med insättningen förbundna risken.

Även vissa andra framställda anmärkningar synas mig beaktansvärda. Då det emellertid enligt min mening icke gärna är möjligt att ens någorlunda uttömmande angiva de omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas vid bedömande av förekommande hjälpfrågor, anser jag i likhet med sparbanksföreningens styrelse den lämpligaste utvägen vara, att kassans styrelse tillerkännes diskretionär prövningsrätt, huruvida och i vad mån eller i vilken form hjälp bör lämnas. Därvid bör styrelsen givetvis även vara berättigad att uppställa särskilda villkor för hjälpens åtnjutande. Sålunda synes det angeläget, att styrelsen vid tillskott till säkerhetsfond tillser, att nödiga bestämmelser träffas om återbetalning till kassan, och vid denna hjälpform bör styrelsen exempelvis även kunna fordra, att ändring göres beträffande sparbankens ledning eller att sparbanken underkastar sig tillsyn från styrelsens sida, till dess tillskottet återgäldats.

Då gottgörelse åt insättare i sparbank icke lärer kunna ifrågakomma i andra fall än då sparbanken trätt i likvidation eller försatts i konkurs, torde detta böra komma till uttryck i lagtexten.

Att medgiva rätt till klagan över styrelsens beslut synes mig varken behövt eller lämpligt. Ett beslut om stöd åt sparbank måste enligt sakens natur ofta fattas skyndsamt och genast bliva bindande.

Enligt 8 § i lagförslaget skola de närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av lagen, meddelas av Konungen. I främsta rummet av-

ses här föreskrifter angående kassans förvaltning och revision, styrelsens sammanträden och protokoll, beslutfört antal inom styrelsen, befogenhet för denna att anställa avlönat biträde, indrivning av sparbankernas bidrag till kassan och redovisning av dessa bidrag m. m.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att en sparbankernas säkerhetskassa, anordnad på sätt i propositionen föreslås, skulle kunna medföra fördelar för sparbanksväsendet. En sådan kassa skulle otvivelaktigt vara ägnad att öka insättarnas trygghet och samtidigt stärka förtroendet för sparbankerna. I och för sig måste det dessutom anses vara en sund och riktig grundtanke, att sparbankerna genom erläggande till en sådan kassa av bidrag, vilka närmast kunna likställas med försäkringsavgifter, samverka till en utjämning av förlustriskerna. Den i kassan avsedda fondbildningen torde därjämte kunna göra det möjligt för sparbankerna att i gemen svara för ersättningsanspråk, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, vid inträffade förluster för insättarna nu gärna riktas mot staten. Då utskottet sålunda finner starka skäl vara anförda för bildandet av en säkerhetskassa med obligatorisk anslutning för samtliga rikets sparbanker, vill utskottet för sin del förordna, att en lagstiftning härom genomföres. Vad beträffar det lagförslag i ämnet, som av Kungl. Maj:t framlagts för riksdagen, har utskottet i allt väsentligt kunnat giva sin anslutning till detsamma. Endast i följande avseenden har förslaget givit utskottet anledning till erinringar eller uttalanden.

Utskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle, såsom redan nämnts, bidrag till kassan erläggas av sparbankerna, intill dess kassans behållning uppgår till 10 miljoner kronor. Därefter skulle hälften av den behållna avkastningen fonderas och andra hälften årligen utdelas till sparbankerna. Vid en uppnådd behållning av 30 miljoner kronor skulle ytterligare fondering ej ske utan hela avkastningen utdelas. Frågan om vilka belopp, som lämpligen böra i nu nämnda hänseenden fastställas för kassan för att denna skall kunna på tillfredsställande sätt fylla sin uppgift, kan självfallet icke lösas efter några objektiva grunder. Av vikt är emellertid, såsom departementschefen framhållit, att kassan icke utrustas med så begränsade resurser, att alltför starka restriktioner måste uppställas vid en påkallad hjälpaktion, samt att kassans behållning utan alltför stor tidsutdräkt uppböras till ett jämförelsevis betydande belopp. Vad först angår behållningens maximibelopp har det från angivna utgångspunkt synts utskottet vara ändamålsenligt, att detta belopp — i stället för att, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, bestämmas till ett visst, av sparbankernas omslutning oberoende belopp — sättes i relation till det av dem förvaltade kapitalet. Lämpligen synes kassans maximibelopp — i likhet med vad som stadgas i motsvarande

finsk och norsk lagstiftning — böra fastställas till en procent av sammanlagda beloppet förvaltade medel i samtliga rikets sparbanker. Till påskyndande av kassans tillväxt bör vidare enligt utskottets mening någon utdelning från kassan icke äga rum, förrän den uppnått en behållning av 20 miljoner kronor; hela avkastningen skulle sålunda fonderas, intill kassan nått detta belopp. Utskottet föreställer sig, att en sådan bestämmelse icke skulle medföra olägenhet för sparbankerna, enär utdelningen i allt fall torde bliva av ringa ekonomisk betydelse för de flesta av dem. Någon ökning av den tid, varunder avgifter skola erläggas av sparbankerna, ifrågasättes icke av utskottet. I anslutning till vad nu anförts förordar utskottet en ändring av 3 § i lagförslaget av innebörd, att, sedan kassans kapital uppgått till 10 miljoner kronor, den årliga avkastningen i sin helhet tillgodoföres kassan, intill dess denna vuxit till 20 miljoner kronor, samt att därefter hälften av avkastningen utdelas till sparbankerna, tills kassan uppnått ett belopp, motsvarande en procent av sparbankernas sammanlagda insättarbehållning, då hela avkastningen bör tillkomma sparbankerna.

Enligt 4 § i lagförslaget skulle av styrelsens fem ledamöter en ledamot, ordföranden, såsom representant för det allmänna utses av Konungen. Övriga ledamöter skulle representera kassans delägare, sparbankerna, och utses i den ordning Konungen bestämmer. Därest sammanslutning finnes, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, skulle Konungen äga bestämma, att denna sammanslutning skulle utse visst antal, minst två, ledamöter i styrelsen. För sådant fall skulle Konungen äga att i stället för de sparbanker, som ej tillhöra sammanslutningen, utse återstående antal ledamöter i styrelsen.

Beträffande nyss angivna undantag från huvudregeln att sparbankerna skola utse samtliga ledamöter i styrelsen utom ordföranden har departementschefen framhållit, att detsamma hade sin grund uteslutande i praktiska skäl. Anordningen borde enligt departementschefens uppfattning ej vara ägnad att väcka några betänkligheter, alldenstund det syntes kunna med visshet förväntas, att Kungl. Maj:t icke skulle lämna obeaktat vad de utanför sammanslutningen stående sparbankerna kunde framföra såsom önskemål beträffande personvalet. Vad anginge fördelningen av platserna i styrelsen mellan sparbanker inom och utanför sammanslutningen vore att märka, att av insättarbehållningen i samtliga rikets sparbanker belöpte vid 1932 års slut 95.5 procent å sparbanker, anslutna till svenska sparbanksföreningen. Då de utanför föreningen stående sparbankerna för närvarande uppginge till ett antal av 69, syntes det departementschefen knappast vara riktigt att låta dessa bliva helt utan representant. Å andra sidan vore det uppenbart, att sparbanksföreningen, som omfattade 412 sparbanker, i nuvarande situation ej borde utse mindre än tre ledamöter. Att i lagen fastställa någon för alla fall lämplig norm för fördelningen läte sig icke gärna göra, utan det syntes böra

överlämnas åt Kungl. Maj:t att träffa avgörande med hänsyn till de varje gång föreliggande förhållandena.

Såsom framgår av vad departementschefen sålunda anfört, har med den föreslagna avfattningen av bestämmelserna om utseende av styrelsens ledamöter åsyftats att ernå ett såvitt möjligt enkelt valsätt. Då den befogenhet, som härvid skulle tillkomma Kungl. Maj:t, icke synes innebära ett uppgivande av principen, att kassans styrelse i första hand bör representera delägarna i kassan, vill utskottet för sin del biträda det framlagda förslaget. Med avseende å vad departementschefen anfört beträffande förhållandet mellan det antal ledamöter i styrelsen, som det under nuvarande situation bör tillkomma svenska sparbanksföreningen att utse, och det antal, som bör utses av de till föreningen ej anslutna sparbankerna, vill utskottet såsom sin mening uttala, att vid fördelningen av platserna hänsyn i främsta rummet bör tagas till storleken av insättarbehållningen i sparbankerna. Skulle de utanför sparbanksföreningen stående sparbankerna, såsom för närvarande är fallet, endast förvalta en mycket obetydlig del av insättarbehållningen i samtliga rikets sparbanker, synes det knappast kunna betraktas såsom orättvist, om samtliga ifrågavarande fyra representanter utsåges av föreningen. Att de utanför denna sammanslutning stående sparbankerna skulle, oavsett betydelsen av denna grupp, särskilt representeras i styrelsen, torde näppeligen vara behöfvligt, enär det lärer kunna förutsättas, att dessas intressen, därest de till äventyrs skulle skilja sig från de övriga sparbankernas, i erforderlig mån komma att bevakas av den utav Konungen utsedde ordföranden i styrelsen. Möjligheten av anslutning till sparbanksföreningen står vidare öppen för de ifrågavarande sparbankerna, en anslutning, som ur det allmännas synpunkt synes vara önskvärd.

I fråga om kassans revision innebär lagförslaget (7 §), att för granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper skola årligen, på sätt Konungen bestämmer, utses två revisorer jämte suppleanter för dem. Departementschefen har uttalat, att det syntes lämpligt, att en revisor jämte suppleant för denne utsåges av Kungl. Maj:t och en revisor jämte suppleant av sparbankerna eller sammanslutning mellan sådana. Ätminstone vid nuvarande stora anslutning till sparbanksföreningen skulle valrätten komma att utövas av föreningen.

Mot vad sålunda föreslagits har utskottet icke funnit anledning till annan erinran, än att — i analogi med vad som föreskrives i banklagen om revisors kompetens — i lagtexten synes böra angivas, att revisorerna skola vara med det ekonomiska livet väl förtrogna personer samt att en av dem skall hava vunnit beprövad erfarenhet beträffande revisionsverksamhet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 54 framlagda förslag till lag om

sparbankernas säkerhetskassa icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, må för sin del antaga följande

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

Förslag

till

Lag

om sparbankernas säkerhetskassa.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För sparbankerna i riket skall finnas en gemensam fond (*sparbankernas säkerhetskassa*) med uppgift att i enlighet med de i denna lag givna bestämmelser trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt.

2 §.

Såsom bidrag till kassan skall sparbank varje år, därest kassans behållning ej uppgår till tio miljoner kronor, erlägga ett belopp motsvarande två hundra delar procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade.

Vad nu sagts gälle ej sparbank, vars fonder, sedan i förekommande fall därifrån avdragits säkerhetsfond och under de tio första åren efter sparbankens bildande jämväl grundfond, antingen icke uppgå till det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet eller genom bidragets betalning skulle komma att nedgå under detta belopp.

3 §.

Uppgår kassans behållning till *tio miljoner kronor*, skall hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna efter förhållandet mellan de bidrag varje sparbank sammanlagt inbetalat till kassan. Uppgår behållningen till *trettio miljoner kronor*, skall hela avkastningen efter samma grund utdelas. I övrigt äge sparbank, så länge kassan består,

3 §.

Uppgår kassans behållning till *tjugo miljoner kronor*, skall hälften av den behållna avkastningen årligen utdelas till sparbankerna efter förhållandet mellan de bidrag varje sparbank sammanlagt inbetalat till kassan. Uppgår behållningen till *ett belopp motsvarande en procent av de medel, som sparbankerna vid utgången av nästföregående kalenderår sam-*

Kungl. Maj:ts förslag:

ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar.

Utskottets förslag:

manlagt förvaltade, skall hela avkastningen efter samma grund utdelas. I övrigt äge sparbank, så länge kassan består, ej göra gällande någon rätt till kassans tillgångar.

Sparbanks rätt till framtida utdelning eller till kassans tillgångar vid dess upplösning må ej uppföras som tillgång i sparbankens räkenskaper eller överlätas annorledes än i samband med överlåtelse av sparbankens rörelse å annan sparbank.

4 §.

1 mom. Kassan förvaltas av en styrelse av fem ledamöter med säte i Stockholm. Av ledamöterna utses en, tillika ordförande, av Konungen samt de övriga av sparbankerna i den ordning Konungen bestämmer. Finnes sammanslutning, omfattande mer än halva antalet sparbanker i riket, äger Konungen bestämma, att denna sammanslutning skall utse visst antal, minst två, ledamöter i styrelsen; och äger Konungen för sådant fall i stället för de sparbanker, som ej tillhöra sammanslutningen, utse återstående antal ledamöter i styrelsen. Suppleanter till lika antal som de ordinarie ledamöterna utses i samma ordning som dessa. Arvoden åt styrelsens ledamöter bestämmas av Konungen.

Styrelsens ledamöter och suppleanter utses för en tid av fyra år. Ledamot eller suppleant må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Styrelseledamöter, som genom att överträda denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svare för skadan en för alla och alla för en.

2 mom. Sparbanksinspektören eller, vid förfall för honom, annan ledamot av sparbanksinspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening han uttalat i ärende som förekommit till behandling.

5 §.

Kassans medel skola insättas hos riksgäldskontoret eller i riksbanken eller placeras i sådana obligationer, som omförmälas i 25 § lagen om sparbanker; dock må ett belopp ej överstigande en tiondel av kassans medel innestå hos inländskt bankbolag eller sparbank.

6 §.

Kassans styrelse må, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor som styrelsen äger bestämma, av kassans medel bevilja dels tillskott till

*Kungl. Maj:ts förslag:**Utskottets förslag:*

säkerhetsfond åt sparbank, vars fonder i följd av inträffade förluster nedgått under det i förhållande till sparbankens inlåning enligt gällande lag erforderliga beloppet, dels ock, i den utsträckning så finnes skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

7 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen, på sätt Konungen bestämmer, två revisorer jämte suppleanter för dem. Arvoden åt revisorerna bestämmas av Konungen.

7 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen, på sätt Konungen bestämmer, två revisorer jämte suppleanter för dem. *Revisorerna skola vara med det ekonomiska livet väl förtrogna personer, och en av dem skall hava vunnit beprövad erfarenhet beträffande revisionsverksamhet.* Arvoden åt revisorerna bestämmas av Konungen.

Revisorerna hava att efter verkställd granskning avgiva berättelse däröver till sparbanksinspektionen. Inspektionen, som även själv må företa erforderlig granskning, har att till Konungen avgiva utlåtande över revisorernas berättelse. Om ansvarsfrihet för styrelsen beslutar Konungen.

Hava revisorerna i sin berättelse mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot sådan uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörande av sitt uppdrag visat vårdslöshet, svare de en för båda och båda för en för därav uppkommen skada.

8 §.

De närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Stockholm den 15 maj 1934.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindgren, Lindley, Johansson* i Friggeråker, *Forssell**, *Nilsson* i Mölndal* och *Silfverstolpe*;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Laurén, Lovén, Ryberg, Paulsen, Wikström**, *Andersson* i Falkenberg och *Gustavson* i Sala.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.